3794

A. D. T. O. M.

DISSERTATIONE SOLENNI

OPII CORRECTIONEM GENVINAM ET VSVM

PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO,

FACVLTATIS MEDICÆ SENIORE

PRO

DOCTORIS GRADV

PVBLICAE VENTILATIONI PROPONIT

D. IV. Februarii MDCCII.

FRIDERICVS CRISTIANVS MVLLER

dictus WOHLHEIMER, Manheimio-Palatinus.

RECVSA

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

Typis JOH. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

ANNO MDCCXXX.

PROOEMIUM

Eculiaria fata non modo habere Medicorum opiniones, sed & ipsa medicamina, res est extra omne posita dubium. Ita deprehendimus, certis temporibus, certas esse familiares sententias, imo aestimari & magno ubivis recipi cum applausu. Alio autem tempore eaedem rursus deseruntur, damnantur, & novae exsurgunt, mox tamen etiam, prioribus repetitis, obsolescunt. Simili ratione procedit cum medicamentis, & cum ipsa medendi nonnullis morbis methodo. Mox enim haec vel illa magnificae sunt famae remedia, quae divinam, hoc vel illo morbo laborantibus, praestent opem, sive certissima morborum sint praesidia. Pari ratione haec vel illa methodus, sanandi v. gr. febrem, pro certa infallibilique traditur ac venditatur: pauco saepius tempore interjecto, alii accedunt, qui hanc spernunt, & meliorem substituere ac in scenam producere conantur, sique speciem quandam auctoritatis & existimationis habent,

& ſpecioſum accedit verborum artificium, atque ex no-vitate rerum (cuius natura humana eſt appetentiſſi-ma) ebuccinatio, priora rejiciuntur, & hæc acceptan-tur. Hoc per aliquot annos continuato, ubi ſibi tribu-tam famam ac laudes non ſuſtinent, in alia mox animus convertitur. Merito autem ille deplorandus mos eſt; quod certi Medici quandoque plane in contrarium cur-rant, dum ſcil. unus hoc remedii genus ad cælum usque extollit, inque omnibus morbis, ceu panacæam, com-mendat: alter ex converſo pro noxioſiſſimo illud de-clarat. Luculentum huius rei exemplum habemus in opio; quot enim diverſæ penes Practicos exſtant & ex-ſtiterunt circa eius uſum opiniones? Quidam familia-risſime ipſo utentes, legitima doſi exhibitum, in omni-bus ferme morbis ceu Divinum extollunt præſidium. Alii idem inſtar veneni timent, & fere nunquam ſuade-re eius uſum volunt, &, quod maximum eſt, quævis pars ſuam allegat experientiam, ſuas item quævis ra-tiones. Et hoc in aliis quoque contingit. Certe qui talem Medicinæ faciem ſpeculatur, is, ut plane ab ea addiſcenda abhorreat, non mirum eſt. Quod ſi autem rem penitius, ut meretur, æſtimemus & penſitemus, culpa profecto non eſt rejicienda in artem, non eſt rejici-enda in remedia, neq; etiam in experientiam: ſed in ipſas perſonas, quæ vel ex magna credulitate, vel ex affectu, aut intempeſtiva ſui æſtimatione, dum ſe corrigere poſtea nolunt, citra præcedentem accuratiorem penſitatio-nem, examen, & effectuum, ſecundum ſolida & vera, corporeis rebus competentia, principia, ponderatio-nem, & ex falſa quadam hypotheſi, rationum deductio-ne, in hujus vel illius remedii nimiam commendatio-

nem vel contemptum incidunt. Existimavi semper, sicuti in compluribus rebus, multisque actionibus, ita quoque in Medicina, tritum illud commendatissimum esse debere:

- - - *Medio tutissimus ibis*,

& extrema omnia evitanda. Hoc autem medium ut inveniamus, & solido judicio, ab affectibus vacuo, & solidis principiis in Medicina, & attenta effectuum observatione, sive experientia, opus est. Et videtur jam, DEO sit laus, meliori facie nostris temporibus Medicina splendere, ubi non tam facile auctoribus, etiam cum maxima asseveratione dicentibus, fidem habemus, & nihil approbamus, nisi accuratum prius sustinuerit examen per experientiam & rationes, quæ non amplius, ut olim, ex cerebro petuntur, sed ex principiis & legibus motus demonstrativis solis atque unicis. Placuit autem nobis, cum specimen inaugurale edere fuerit mandatum, præ aliis, in exemplum sumere *opium*, ceu vexatissimam hodiernis moribus medicinam, breviter ostendendo, an, & qualem habeat usum? & maxime omnium, qua ratione præparari ad usum medicum opportunissime, & tutissime componi ac misceri possit. DEUS T. O. M. sicuti aliis nostris laboribus huc usque clementissime benedixit, ita & huic gratiam suam non denegabit, cujus benignissimam opem humillimis imploramus precibus.

§. I.

PRimarius equidem nobis est scopus, demonstrare: quisnam melior sit correctionis opiatorum modus, quænam præparatio ac compositio? nihilominus, antequam nos ad hoc accingamus negotium, operæ erit pretium, de-

cernere prius ac definire, an nempe opium in praxin medicam tuto recipi, & quendam medentibus usum fœnerari queat, nec ne? Nisi enim hæc res prius fuerit expedita, reliquus omnis labor irritus erit atque frustraneus. Placet itaque breviter strictimque argumenta, quæ proferri possunt & solent ab iis, qui opiatorum usum pessundare student, perspicere atque evolvere. Primo autem dicunt opium crudum esse venenum, sive animantium naturæ & vitæ admodum infensum, quoniam nonnullas bestias in paucis granis necat, quales sunt feles, qui, deglutita pauca opii quantitate, mox convulsionibus, & miris membrorum agitationibus torquentur, & brevi animam efflant, cum tamen alias, si ulla animantia, certe iidem vita stabili, nec facile a quadam injuria destructibili, fruantur. Talismodi exempla, pulchre annotata legere licet in *Borrichii* commendatissimo tractatu *de somno ac somniferis*. Deinceps assertum suum comprobant variis observationibus & lethalibus exemplis, ubi opium non tantum pejorem reddidit morbum, recidivas produxit lethales, verum etiam multos e vita substulit & æternum iis somnum conciliavit. Tertio loco hanc afferunt rationem, quod opiata motus naturæ sistant, cum tamen vita & corporis nostri conservatio unice dependeat a motu sanguinis, cui deinde subordinati sint debita spirituum secretio, nutritio & pernecessaria excrementorum separatio. Quæ cuncta, non sine dispendio sanitatis, ab opiatorum exhibitione labefactantur, vel destruuntur. Quarto loco, utut negari non possit, in doloribus, spasmis, convulsionibus, febrili humorum commotione, motus esse excessivos, exorbitantes; nihilominus eosdem a prudentissima natura bonum in finem excitari asserunt, ut nempe expellatur, quod insensum est & hostile naturæ microcosmicæ: ideo sinendos illos motus, minime autem sistendos esse arbitrantur. Verum enim vero, quamvis non exigui momenti hæ sint rationes, placet tamen de his omnibus nostram sententiam, cum pace vero omnium, (animus enim non est quen-

quenquam in tota vita, multo minus quando placide & modeste opiniones examinamus, vel tantillum lædendi) brevibus exponere.

§. II.

Ad primum itaque reponimus, opium neutiquam in venenorum classem esse referendum. Tota enim Turcarum & Indorum natio contrarium per tot secula confirmat, dum eo partim ad delectationem, partim ad animositatem, Venerem & majorem mentis aciem utuntur. Prostant etiam passim memorabilia exempla & observationes, ubi in nostris regionibus opium in magna quantitate, citra ullam noxam vel sanitatis detrimentum, fuit assumtum. Legi hac de re possunt *Miscellanea Nat. Curios. Dec. I. A. II. p. 127. 395. Dec. I. A. VII. p. 104. Dec. I. A. IV. & V. p. 290. Dec. II. A. V. p. 364. Dec. II. A. X. p. 77. 152. & 154. &c.* Notum mihi inter alia est exemplum amplissimi cujusdam viri Berolini degentis, perpetuo valetudinarii, hypochondriaci & podagrici, qui ad minimum bis in septimana pilulas Wildegansii assumere cogitur, a quarum usu insignem actionum alacritatem, robur, placidumque somnum experitur. Lubenter autem fatemur & admittimus, si in administrando ullo remedio opus sit prudentia quoad dosin, temperamenta, morbos & morborum tempora, certe in opiatis esse, maxime vero omnium, si sint male præparata. Si enim eadem tunc propinare velimus, quando motus & vires deficiunt, uti non raro ab imprudentibus Medicis fieri solet, utique de sanitate, imo de vita, in morbis præsertim acutis & malignis, actum fore quis dubitabit? Omnibus porro generosis, etiam analepticis & volatilibus remediis, hoc solenne est, ut, si intempestive vel præpostere usurpentur, pernicialem, instar veneni, vim exserant, imo in venenum materiam peccantem non adeo mali moris quandoque transmutent. Deinceps certum quidem est, feles a minima opii quantitate protinus necari: ex eo tamen minime inferre licet absolutam venenosam ejus qualitatem. Notum enim est, ab unico

nico cochleari spiritus vini identidem mox concidere mortuos, quod etiam curiosi observarunt de amygdalis amaris, quæ homini egregia sunt medicina, felibus autem venenum. *Vid. Beati Wepfferi* elegantissimus, *de Cicuta Aquatica*, tractatus *Cap. XIX. hist. IV. p.* 241.

§. III.

Præterea certum ac verissimum est, corporis nostri durationem, sive vitam, sine perenni ac jugi sanguinis & humorum motu ac circulo durare non posse, utpote hoc eodem non modo particulæ impuræ, heterogeneæ separantur, partesque nutriuntur, & spiritus, sive tenuissimum cerebri ac nervorum fluidum, generatur, sed & omnis putredo atque corruptio, tam per impurarum istarum sordium secretionem, quam quod potentiæ externi fluidi intestinus ac progressivus sanguinis motus resistat, & sic putredinosam mixti dissolutionem impediat, a corpore avertitur. Certissimum porro est, & a sapienti antiquitate dudum notatum, atque a *Sydenhamo* feliciter & sobrie repetitum, naturam, sive totum illud corporis humani artificium, motibus, quos tam res naturales, quam morbificæ causæ subinde excitant, non modo se ipsum conservare, sed & morborum fomitem temperando, sive coquendo, & exterminando, tam quantitate, quam qualitate infensam materiam, certis temporibus per congrua evacuatoria eliminare: quam sententiam jam ante hos octo annos tractavit & illustravit *Excellentissimus Dn. Præses, cui pro summis in me collatis beneficiis æterno me nexu devinctum pia mente agnosco, in dissertatione de prudenti medicamentorum applicatione in tempore*, & postea in illa, *de naturæ morborum medicatrice mechanica.* Nullum hinc est dubium, quod motus hi, antequam sublata fuerit causa morbifica, sive ab ipsa natura sola, sive arte adjuta, sisti neutiquam debeant, quod & nullus unquam, ut ego quidem memini, ex recentioribus, qui ex physicis principiis Medicinæ præ-

cepta

cepta tractant, asseveravit; & utique tunc omnia motus sistentia, adstringentia, pessime cedunt. Aliter autem comparatum est, si motus isti, qui in corpore per & ob causam morbificam activam excitari solent, quales febriles, spasmodici, convulsivi nimii sunt & excessivi, ubi non amplius materiæ peccantis, sed motuum læsio corpori minatur periculum, sunt temperandi, moderandi, & annon id commode præstari possit anodynis decenter adhibitis? ubi utique tuemur hic affirmativam sententiam, utpote sæpius accidit, ut ex nulla materiæ præsentia, solo animi motu, vel per consensum, vel etiam a causa quadam externa lædente, sicuti fit, quando tendo vel nervus punctura læditur, enormes motus, absque ulla necessitate, absque ullo scopo concitantur plane aberrantes, tales motus utique mature sistere oportet, unde etiam non absque ratione theriaca, quamvis sola non sufficiat, venenorum antidotus certissima habita fuit a veteribus, utpote venenatæ particulæ non tanta facultate pollent corpori nocendi, quam intensissimi isti motus, qui a veneno producuntur. Accedit & illud, quod secretio & expulsio cuiuslibet peccantis materiæ in corpore, non commode sub violento sanguinis & spirituum motu expediri possit, sed potius requirat pacatum quodammodo statum, ac motum non adeo fortem, maxime, cum sub tali concitatissimo sanguinis intestino motu, materia peregrina plus intime cum sanguinis particulis conjungatur ac uniatur, quam ut ab illis secessionem faciat. Sedativis itaque & opus esse in foro medico, ex eo firmiter existimo concludi posse. An autem præsentius detur opio, rite præparato & correcto, præsertim ubi graviores motus sedandi sunt, merito dubitandum est. Et quando vetustissima Medicinæ respicimus tempora, nulla remediorum genera per tot seriem seculorum in usu, ac æstimatione magis constanter permanserunt, quam quæ opium habent pro basi, ex quorum censu emi-

nent *theriaca*, *mithridatium*, aliaque. Confirmat & hoc noſtrum aſſertum authoritas graviſſimorum & ſolidiſſimorum Practicorum recentiorum, inter quos merito reponimus, viros omni laude majores, *Platerum*, *Sylvium*, *Ettmüllerum*, *Craanium*, *Dan-Ludovici*, *Michaëlis*, *Waldſchmidium*, *Wedelium*, *Albinum*, *Sydenhamum &c.* ex quibus, ſi quid ſolidi in praxi addiſci poteſt, certe ex iis haurietur, aliis tamen minime neglectis: hi autem omnes in frequentiſſimo opium habuerunt uſu: Equidem fateor lubenter, ſi ullum medicamentum circumſpectionem & prudentiam poſtulat Medici, & ſi ullo quoque vulgo graviter peccatur, certe id fieri per opiata & narcotica, experientia optima veritatis parens, confirmat; abuſus tamen nunquam tollit & tollet uſum. Placuit mihi in eo valde *Ludovici* ſententia, qui ſcribit: ob meticuloſam opiatorum intermiſſionem, æque multos, diriſſimis confectos ſymptomatibus, vel vigiliis continuatis exhauſtos, occidiſſe, atque per Empiricorum periclitationes.

§. IV.

Clariſſimus *Helmontius* in *Tr. Duumv. p. m. 64.* ſcite ſcribit: Felix æger, cujus auxiliator Medicus novit lethalia e papavere ſeparare, alioquin ſane nocuum cum proficuo ſimul aſſumunt, unumque impedit alterius profectum. Equidem crudum opium non eſt venenum, ſed ſæpius hoc præferendum duco opii toſti, ſeu exuſti, aut inconcinnorum ex eo præparatorum extractorum nimiis doſibus: nihilominus tamen firmiter cenſeo, præparatione indigere, ut utile ab inutili ſeparetur, & nova etiam cum aliis unione ſeu compoſitione, ut ejus vis vel corrigatur, vel emendetur. Primo omnium autem ſpectanda eſt opii origo. Eſt nempe illud ſuccus inſpiſſatus, qui ad nos ex diſſitis locis venit. Duplex autem ſecundum accuratiores hiſtoriæ naturalis ſcriptores datur, nempe purum, quod nihil aliud eſt, quam liquor

quor albus instar lactis, qui emanat ex capitibus papaveris nigri, mediante incisione apertis, qui successive in sole coagulatur, & mutat colorem suum album in brunum, quod verum est opium, quo Turcæ utuntur, tam ad famem sustinendam, quam ad alacritatem in præliis & conflictibus sibi comparandam: tale autem ad nos propter raritatem non amplius adportatur, sed hoc quo nos utimur est succus, per expressionem capitum & foliorum papaveris factus, deinde in consistentiam extracti, mediante igne, redactus. Veteres vocarunt meconium.

§. V.

Res jam postulat, ut paulo solicitius inquiramus, in elementa, sive principia, opium constituentia: animadvertimus autem in eo diversas & distinctas inter se substantias: quod si enim calidam opio affundimus aquam & solutionem leni coctione decenter facimus, binæ ferme opii partes in ipsam transeunt; inspissata hæc solutio extractum constituit, quod rursus in omni liquore aqueo est solubile, neutiquam autem in spirituoso & oleoso; unde patet, ex gummi eis mucilaginosis, viscido-terreis hanc partem esse compositam magis, quam ex resinosis & pure sulphureis oleosis, utut hæ ipsæ non penitus a gummosa opii parte possint excludi, utpote & hoc, igni admotum, ardet; indicio, sulphur inesse, sed immersum lentis, gummeis partibus, non secus ac sanguis exsiccatus ardet, nec tamen solvitur in spiritu vini rectificato. Substantia autem quæ remanet ab extractione gummosa, magma est terreum viscosum, quod tamen particulas quasdam pure resinosas adhuc fovet sub sinu suo: etenim si ipsi affundimus spiritum vini rectificatissimum, sub debita digestione imbibit ipse insignem adhuc portionem ex opio, & tingitur colore ex bruno rubicundo: Essentia hæc si instillatur aquæ, lactescit, manifesto documento, resinosam & o-

leosam substantiam fuisse resolutam: Quando inspissatur, largitur extractum resiniforme, quod promptissime suscipit flammam, & totum consumitur, id quod cum gummea parte non æque facile accidit. Curiosum est, quod in inspissatione spiritus vini sal quoddam tenuissimum, spiculatum, albicans, instar florum benzoës, quod & Excellentissimus *Wedelius* annotavit in *opiologiæ p. 70.* jucundo spectaculo sese simul præsentet. Tertia substantia, quæ remanet a gummosa & resinosa extractione, terra est inutilis & effœta. Insuper memorandum etiam quid est de peculiari opium constituente principio, quod nempe exiguum quidem, sed magnæ soporiferæ virtutis est; & deprehenditur illud in superficie solutionis opii factæ cum aqua, nihilque aliud est, quam pinguedinosa quædam, spumans, viscida materia, quæ supernatat, odoris valde graveolentis, fœtidi.

§. VI.

Examinatis sic opii diversis partibus, necessarium jam est, ut inquiramus, quænam maxime utiles, & desideratam sedativam vim custodiant, quæque inutiles, imo magis damnosæ existant? Paucis autem & sine ambage, nostram hac de re sententiam declarare hoc loco allubescit. Statuimus nempe, elementum illud, quo opium agit, anodynum & soporiferum, esse nihil aliud, quam sulphur eius tenuissimum, evaporabile, sive, quod in copiosissimos vapores dispergitur,& in auras avolat:hoc vel immediate ipsos nervos & membranas nerveas sua replens vaporositate, spirituum distributionem atque influxum impedit, vel adhuc magis in sanguinem delatum,mirifice sese expandit, & hac facta expansione rarefactiva, arteriolarum minima in cerebri corticali substantia distendit, sanguinisque liberiorem circulum impedit, sicque spirituum genesin imminuit, & ita motus omnes in toto corpore segniores efficit, uti fusius ab

Ex

Excellentiſſimo Dn. Præſide notatum *in diſſ. de mechanica operandi ratione opiatorum.* Quod autem in tenuitate partium ſulphurearum, earumque blanda ἀναθυμιάσει conſiſtat opii vis, vel ex eo liquido apparet, quod etiam forinſecus tantum admotum, nempe temporibus, in emplaſtro, linimento, vel clyſtere, effectum ſuum exſerat. Clarius autem illud apparet, ſi deſtilletur cum aqua ſimplici, vel ſpiritus vini ſuper id abſtrahatur, inde enim producta aqua nobiliſſima vi pollet anodyna, tutiſſima, contra vulgarem opinionem: Spiritus autem vini opiatus, & externo, & interno uſu identidem probatiſſimus ad eosdem reperitur effectus. Simile quoque deprehendimus in floribus papaveris rhæados, ubi aqua ex ipſis parata, longe tutior ac melior eſt omnibus aliis ex eis paratis; unde iam perſpicua fit ratio, quare, ſi, in præparatione eius extracti, opium diu in aqua coquatur, & ingens aquæ copia affundatur, ac vehemens calor ſubminiſtretur, extractum anodyna ſua virtute privetur, adeo, ut ejusmodi extracti, fortiter ſic excocti, grana decem non tantum efficiant, quam duo grana leniſſimo calore præparati extracti. In univerſum enim hoc tenendum eſt, volatile eſſe ſoporiferum principium, unde aqua, calore & aëre tranſmittitur in auras. Manifeſto id quoque apparet in abſynthio, quod eſt herba ſulphura, caput ſua replens vaporoſitate, ſi autem in aqua coquitur, virtute hac penitus defraudatur, in auras nempe avolante tenui, quo conſtat, ſulphure.

§. VII.

Quodſi iam ſecundum hæc principia, ipſamque experientiam examinemus quatuor diſtinctas ex opio præparatas ſubſtantias, quænam ex iis præcipua ſplendeat ſiſtente tumultuantes motus virtute, per ſe iam liquet, eam eſſe, quæ maxime eſt volatilis: & contra, fixiorem inertem, ſegnem & penitus orbam hac virtute. Aſſerimus itaque, eandem quæ ſupernatat, exiguam quidem, ſed omnium eſſe efficaciſſimam.

Unde eſt, quod canes, qui ab integra opii drachma non pereunt, aliquot hujus ſubſtantiæ granis interficiantur. *Williſius Pharm. Rat. part. I Sect. VII. cap. 3.* hoc fecit experimentum, gregario nempe cani exhibitæ duæ opii drachmæ ipſum non interficiebant, ſed ſtupidus inde factus difficulter reſpirabat, & intra ſemihorulam alvum cum fœtore teterrimo copioſe dejiciebat, & vegetus evaſit. Ita nuper quoque ipſemet, binis ſucceſſive vicibus XV. grana opii devoranda cani domeſtico porrexi, a quibus plane non alterabatur. Poſtea illud idem inſtitui experimentum cum ſubſtantia illa pinguedinoſa ſpumante, quæ ordinario ſupernatat ſolutioni opii cum aqua factæ XII. granis: ſcil. objeci ea cani in pane butyraceo recondita devoranda; inter quatuor autem horarum ſpatium e vivis exceſſit. In hujus rei confirmationem allegare hoc loco poſſum ſimile experimentum in nuperis, Hanovia ad me datis literis, mecum communicatum a *Clariſſimo Domino Doct. Van den Velde, Fautore noſtro integerrimo.* Hic cani domeſtico mediocris magnitudinis, vigili de cætero & ſatis pernici, haud ita pridem humoris illius pinguis, ex opii coctione collecti, grana X. maſticatæ panis medullæ ſubacta, ingeſſit: quibus devoratis, elapſo horæ unius quadrante, oculis nivere, capite nutare, & ad ſomnum ſe componere cœpit, ſed fruſtra. Mox enim quaſi expaveſcens ſurrexit pedibus, tremuit, ejulavit, crebro & concitato reſpiravit, linguamque æſtu ſqualidam, tanquam curſu defatigatus, exſeruit, & hinc illinc incerto & titubante latus greſſu, donec labantibus pedibus ſuccubuerit, & in terram proſtratus, alto quaſi ſopore oppreſſus fuerit: ſonoros hinc & crebros edidit ronchos, quos inter frequentes, ingentes primo tendinum ſubſultus, mox convulſiones atrociſſimæ ſequutæ, quibus per bihorium varie jactatus, tandem intercepto ſpiritu, vivere deſiit; adeo ut pateat, longe majorem efficaciam ſubtiliſſimam hanc opii partem præ cæteris ha-

habere. Jure elicere quis poterit ex his allatis experimentis, virulentam hanc esse opii partem, quoniam animalia interficit. At vero, potius statuimus, non ratione venenositatis cujusdam occultæ mortem sequi, sed propter nimiam hujus substantiæ activitatem: probe enim custodiendum est, ex libra una opii vix duas vel tres drachmas separari posse huius materia, quæ quasi illud principium vaporosum, quo operatur opium, concentratum, sibique relictum est: Unde concludimus, unum ejus granum plus præstare, quam X. extracti. Utique igitur cautissime est procedendum cum subtiliori hac parte, quæ non, nisi in minutissima quantitate, est propinanda.

§. VIII.

Quod attinet ad resinosam substantiam, quæ ex magmate terreo, mediante spiritu vini extrahitur; hanc, uti dictum, virtute anodyna cassam deprehendimus, & cum grana hujus quindecim canis devorasset, nil inde sensit incommodi, nec levem quidem somnolentiam induxit, adeo, ut errare mihi illi videantur, qui opii virulentiam in resina collocarunt, quasi ventriculi & intestinorum membranis nimis adhærescens, nauseam, anxietates & cardialgiam efficeret. Id quidem verissimum deprehenditur, quod, uti jam dudum Celeberrimus *Wedelius* annotavit, opium cum spiritu vini solutum, & in essentiæ vel extracti forma propinatum, symptomatibus variis magis sit infensum, vomitusque excitet, quam si cum phlegmate aceti extractum præparetur, ubi nunquam vomitum, vel saltem nauseam contigisse observavit. Hujus autem effectus atque phænomeni rationem mox suggeremus Omnium autem solertissimorum consensione gummea pars, quæ cum aqua extrahitur, celebratur pro optima & tutissima: quæ nec vomitibus, nec diarrhoeis, nec anxietatibus facile infensa est, & tamen activitatem in sedativo effectu satis luculenter præstat. Hæc quoque in in-

insigni quantitate a cane devorata, truculenta nulla symptomata excitavit, ut potius post lenem somnum, vigor & alacritas major fuerit notata. Merito autem hic quæstio oritur, in quonam principio lateat pernicialis & noxia opii vis, cum experientia confirmet, non tam a crudo opio, quam essentia ejus cum spiritu vini parata, item extractis ejus, magnas anxietates, cardialgias, nauseas, subsequi, & mori animalia? Videtur itaque nobis verosimile, in sulphure opii sibi relicto, & a mucilagine sua separato, & acriori facto, conquiescere soporiferam & nervis etiam molestam virtutem, quæ sæpius diarrhæas, vomitus & anxietates causetur, non modo acri sale stimulante, sed & dum in instanti nimia sua activitate sanguinis motum circa primas vias sistit: unde natura quasi hac ratione irritata violentas istas motiones efficit: ut a resinoso principio hæc pathemata minus congrue deducantur. His positis non amplius ignota erit ratio, qua de causa opium solutum in spiritu vini plus damni inferat, quam si in aqua solvatur, quod non: uti diximus, fit ob resinam, quæ expers omnis activæ noxiæ virtutis est: sed quoniam spiritus vini, particulas oleosas, pure sulphureas, cui tenuissimum sal implicitum est, extrahat & liberet ab involucris ac compedibus mucosis, viscidis, quæ nimiam ejus activitatem ac volatilitatem temperare ac refrænare aptæ erant. Quod autem hæc sententia fundamento non destituta sit, considerare placet oleum ex tabaco extractum, quod pariter sale acri stimulante turgidum est, & verum venenum, si vulneri immittatur in animantibus, vel nervus sauciatus ipso tangatur, uti probe annotavit *Borellus*, mox fuisse convulsionem, & lethalia insecuta symptomata. Consensum enim ferme inter omnes eruditos reperimus, oleum in opio quod continetur, esse matricem athmosphæræ copiosissimæ anodynæ & soporiferæ, quæ per sanguinem in corticem cerebri recepta, & sanguinis ibi motum, & spirituum genesin pacatiorem efficiat: In sententiam autem adducamus *Petrum Severinum, qui in idea Philosophiæ*

cap. 7.

cap. 7. refert, se in opio, facta substantiarum separatione, deprehendisse sulphur, seu oleum plane narcoticum. *Helmontius, in Tract. duumvir.* invenit salem acrem sudorificum, & oleum amarum soporiferum. *Quercetanus Lib. I. defensionum, cap. 20.* reperit in eo oleum narcoticum flammam concipiens. *Excellentissimus Wedelius in Opiol. lib. I. Sect. I. cap. 9.* oleum nigricans copiosum per destillationem extorsit, probe autem hic tenendum est, oleum quo opium agit non esse crassius, sed valde tenue & volatile: crassum enim sulphur, quoniam difficulter explicatur, tales effectus, opio proprios, minime præstare poterit. Conspicimus id clare in semine papaveris, ex quo *Celeberrimus Borrichius* magnam olei per destillationem elicuit quantitatem: quod tamen in somno provocando longissime cedit opio.

§. IX.

Judicamus utique, desideratissimam anodynam vim in temperata opii parte esse quærendam, quæ est ipsa gummosa: hæc alit sulphur in magna quantitate, nam accenditur: interim tamen, innexum, implicitum & intricatum illud est variis particulis viscidis, mucilaginosis, & tenerioribus terreis, quæ ejus nimiam activitatem & celerrimam operationem moderantur, refrænant atque dispensant: omnia enim temperata & moderata quæ successive & sine impetu agunt, naturæ magis grata & amica sunt, quam quæ summa agendi activitate sunt instructa, simul & semel, uno impetu ac celerrime corpus alterant. Quapropter optima ratione *Celeberrimi Viri, Ludovici, Wedelius, Febure, Lemmeri, Glaserus & alii* extractum opii cum aqua simplici vel phlegmate aceti præparatum omnibus aliis præparationibus & correctionibus præferunt. In *Act. Erud. Lips. Mens. Octobr. Anno 1701. p. 441.* recensetur mysterium opii revelatum *Dn. D. Jones*: Recipit nempe opii octo uncias, aquæ pluv.

destillatæ uncias XXIV. In loco temperato & vase probe obturato reponit, quotidie ter quaterve agitando; post sex dies per chartam bibulam solutionem filtrat & oleo dulci affuso sub titulo panaceæ liquidæ asservat: qua obtenta, mox ad omnem gummosam opii portionem aqua pluvia destillatam tamdiu affunditur, quousque rubicunda elicita tinctura fuerit omnis, pariter filtranda, simulque in balneo ad extracti, solidam opii panaceam constituentis, inspissanda consistentiam. Notandnm hic merito est, etiam differentiam quandam dari in parte gummosa quæ aqua extrahitur, dum nempe illæ partes, quæ leni calore vel infusione calida in aquam cedunt ex opio, longe teneriores & subtiliores, adeoque ad anodynam & somniferam vim aptiores sunt, quam illæ, quæ coctione demum cum aqua solvuntur, ceu crassioris texturæ, & paulo fixioris indolis: unde non inconsulto, sed optimo ac felicissimo successu, præclarus ille Auctor infusionem tantum cum aqua, calido in loco, vase probe obturato, celebrat, ne volatilis portio desideratissima secedat in auras, sed potius ipso in menstruo conservetur: hinc priorem infusionem tanquam laudanum liquidum in usum servat; reliquam autem crassiorem portionem solutam iu extractum coagulat. Ex eodem fundamento procedit quoque laudatissimi Sydenhami liquidum laudanum, qui vinum Hispanicum opio in frustula conciso infundit una cum croco, caryophyllis, nucista & cinnamomo, & sic citra coctionem adeoque deperditionem substantiæ tenuis sulphureæ, vel immutationem texturæ opi,ipræstantissimi usus remedium parat.

§. X.

Ex his jam dictis & adductis, nemo non facile perspiciet, subtiliorem & solubiliorem in aqua opii partem esse selectissimam, ad usum maxime internum accomodatam, neque eam ullo

ullo modo iu crasi & textura sua immutari ac destrui debere: nam innumeris experimentis, mechanico-chemicis, compertum est, in textura, crasi ac nexu partium energiam atque virtutem potissimum conquiescere, qua sublata & immutata, mox evanescit cum ea pristina efficacia, adeo, ut sæpius quod antea erat medicina, jam veneni indolen redoleat. Ex hoc jam principio & fundamento in proclivi erit dijudicare de variis & diversissimis institutis veterum & recentiorum præparationibus & compositionibus ipsius opii. Et primum patet, effumationes, tostiones quas veteres habebant in usu, nullius esse momenti vel pretii, cum hac ratione penitus nobilissimum hoc simplex privatur activo suo elemento. Et rursus non amplius ignotum erit, quare correctiones istæ cum acidis vehementioribus spiritibus nullum invenire possint locum, quoniam hoc pacto volatile illud tenue sulphur figitur, coagulatur & obtunditur, omnia enim acida concentrata, quæ cum oleis destillatis mixta sunt, eorum penetrantiam & agilitarem non modo retundunt, sed & firmum stabile corpus fixioris naturæ, mutuo connubio facto, inde formant: quapropter non immerito improbamus omnes extractiones opii factas cum spiritu vitrioli, spiritu salis; item cum languidioribus, cum succo citri, aceto destillato &c. Quod attinet ad spirituosa menstrua, in superioribus jam deductum est, iisdem magis efferari opiatorum vires; hæc enim, cum nexum mixti disjungant atque immutent, oleosas, salinas, volatiles a mucidis terreis separando, non possunt non & vires quoque simul immutare: utut enim oleoso principio opii narcotica vis maximam partem sit adscribenda, nihilominus sibi relictum & purum, plus nocet nervis, & texturæ spirituum infensum est, nisi sub involucro & contextu particularum temperatarum, mucilaginosarum terrestrium involutum custodiatur: hanc ob causam jure meritoque repudiamus omnes illas essentias, omniaque extracta cum spi-

ritu vini facta. Si enim quippiam deleteriam vim huic simplici affricat, certe est menstruum spirituosum. Et tametsi olea tam destillata, quam expressa, nullum jus vel potentiam in dissolvendo opio exserere valeant, menstrua autem spirituosa oleis istis æthereis essentificata & imbuta, extractionem quandam moliantur, nihilominus & talem correctionis rationem privamus atque excludimus a legitimo & convenienti usu. Restat jam, ut etiam circumspiciamus, quid alcalina menstrua, tam fixa, quàm volatilia, præstent in emendatione & exaltatione opiatorum virtutis. Solenne pluribus fuit, cum tinctura salis tartari, cum tinctura antimonii acri, vel tartarisata, debita digestione facta, elegantem tincturam, summa rubedine infectam extrahere, cujus generis laudana *Willisio*, *Ettmüllero*, *Tackenio* & *Dn. Præsidi* olim etiam perquam familiaria fuerunt. Jam autem compertum est, quod alcalia salia texturam sulphurei principii maxime recludant, unde etiam spiritus, qui præparantur ex mastiche, benzoë, succino, myrrha, balsamo Peruviano, si prius hæc resinosa corpora oleo tartari p. d. probe fuerint macerata, longe fortiores, penetrantiores sunt, & oleo tenui balsamico imbuti, quam si destillatio tantum cum solo spiritu vini rectificato celebretur. Curiosum hoc est, quod, si opio soluto in aqua affundatur oleum tartari p. d. ebullitio quædam observetur, & odoris immutatio, dum maleolentes vapores assurgunt. Statuimus itaque, alcalia sulphureas quidem tenues oleosas opii partes a suis separare compedibus & vinculis, sed simul etiam texturam oleosi opii principii quodammodo immutare, quod patet ex ebullitione & odoris immutatione, unde fit, quod essentiæ cum alcalinis & spirituosis menstruis paratæ, longe meliores sint ac tutiores, quam si cum solo spiritu vini fuerint adornatæ. Et utut per hanc rationem non penitus repudiandæ sint, nihilominus, cum crasin mixti aggrediantur, abstinere consultius duco ab iis, dum selectiora nobis cognita sunt. Tandem etiam aliquid

quid monendum ducimus circa fermentationem opii, quæ cum variis vegetabilium ſuccis, præſertim ſucco cydoniorum inſtitui ſolet; ſua non ſunt laude defraudandæ, & uſu hactenus egregio ſe approbarunt, dum nempe cydoniorum ſucco gummea opii pars ſolvitur, & facta deinde cum ſale tartari fermentatione, ſulphurea opii pars ſubtiliſatur & exaltatur. Poſſet quidem hic quiſpiam interponere, mixturam ac craſin opii hoc pacto etiam deſtructam iri, & ſeceſſionem principii oleoſi a mucido terreſtri fieri: at vero, utut talis mixti alteratio utique quodammodo hic concurrat, nihilominus mucilaginoſum illud & blandum terreſtre acidum, quod in cydoniis eſt, ſeparatum & exaltatum illud ſulphur denuo in ſe recipit, & cum ipſo ſeſe connectit, ut noxa ac damnum inde expectari non debeat. Si tamen fateri licet quod res eſt, & hanc corrigendi methodum longe poſtponimus ſimplici ſolutioni opii cum aqua pluviali factæ ſub leniſſimo calore in vaſe clauſo, uti optime *Jones* hoc ipſum jam monuit; hæc via valde eſt compendioſa, facilis & tuta, cæteris omnibus magis operoſis, quibusdam plus damni quam emolumenti adducentibus.

§. XI.

Hiſce diſcuſſis, ordo jam poſtulat, ut varia ex opio compoſita paulo accuratius conſideremus, & ſelectiores mixtiones tradamus: antequam autem hoc demus effectui, paucis tantum inquirere placet, in quanam forma opiata commodisſime posſint propinari. Habemus maxime formam ſolidam & fluidam ſeu liquidam, ubi non poſſumus disſimulare: convenientisſimum nobis videri uſum opii liquidi, paucis tantum caſibus exceptis: utpote non modo celerioris operationis perpetuo fere medicamenta liquida ſunt, dum citius diſpenſantur per totum corpus; verum etiam facilius rurſus effectu præſtito tranſeunt & exhalant. Illud autem habent incommodi in ſolida vel pilulari forma exhibita opiata, quod vel dif-

ficilius solvantur, membranis & valvulis intestinalibus firmius adhæreant, & eas partes ubi jacent maximis incommodis, præserim stupore, vellicatione, afficiant. Unde non sine ratione conquestum est sæpius inter Medicos, opium ventriculo esse hostile: meretur adduci in hanc rem egregius locus ex *Ettm. differt. de opii virtute diaph. qui cap. III. §. 3. scribit: sane non leviter hostile videtur ventriculo opium, cujus ut digestionem ordinario turbare observatur, ita etiam gravaminis & pressionis circa ventriculi regionem sensum, & vix explicabilem ab ægris molestiam circa præcordia opiata inducere solent, idque præsertim sicca in forma, omnium maxime pilulari si propinentur.* Unde etiam conqueritur *Wedelius in Opiol. p. 32. & 33.* ab opio pilulari in forma exhibito, vomitum inprimis oriri. Ulterius, liquidum laudanum solido eam ob rationem videtur præferendum, quod in evaporatione, dum solutio redigitur in extractum, multum perire solet de substantia subtiliore desideratissima anodyna. Attamen existimamus, ubi opium in primis viis sedativum & sistentem quendam usum præstare debet, uti in diarrhoeis & dysenteriis, plus efficaciæ tunc a solidis, quam liquidis expectari debere.

§. XII.

Nunc e re quoque fore existimo, ut varias opiatorum compositiones correctionis causa potissimum institutas perlustremus. Veteres probe perspectum, & experientiæ sensu cognitum habebant, opium pacativam & somniferam quidem custodire facultatem: at sæpius magna simul creare symptomata, imo vitæ esse infensum; unde omne studium ac operam collocarunt in eo, ut eam, quæ noxia esset, virtutem corrigerent ac emendarent. Constans autem tunc fuit sententia, opium in extremo gradu frigidum esse, sive corpus frigefacere, cum tamen in humido & calido vita radicetur. Ipse *Hippocrates Lib de flat. sect. I. p. m. 411.* ait. *hypnoticis frigefaciendi vis inest, a qua sanguis frigescit:* & eaptopter cum calidis illud esse miscen-

ſcendum judicarunt. Unde ſi evolvimus vetuſtiſſimas quas opium ingreditur, compoſitiones, complura calida ibi mixta videbis, nempe aromata, imo ipſum piper, Zingiber, euphorbium, pyrethrum, ſemen erucæ &c. ſicuti id apparet in diaſcordio Fracaſtorii, philonio Perſico, Meſue, philonio majore Nicolai, ipſaque theriaca. Deinceps, quoniam obſervabant ab opiatis præcordiorum anxietates, animi deliquia, vertiginem, capitis torporem ac ſtuporem, hinc cordiali, confortante ac cephalica virtute præſtantia miſcebant, & hac ratione ſuccurrere iſtis noxis ſtudebant: unde videmus hinc inde electuariis, laudanis, extractis, confectionibus admixtum cinnamomum, eſſentiam citri, oleum cinnamomi, lignum aloës, ſemen citri, ambram, moſchum, terram Lemniam, bolum Armeniæ, magiſterium perlarum, matris perlarum, coralliorum, crocum: item ex cephalicis nardum Indicum, ſchœnanthum, ſtœchadem Arabicam, ſtyracem calamitam, nardum Celticam, cardamomum, cubebas, caſtoreum, opobalſamum, flores lavendulæ, ſalviæ, rosmarini. Præterea, ſi quis evolvere & paulo accuratius examinare quævis hinc inde proſtantia ex opio compoſita velit, utique deprehendet, complures ineptas mixturas, ſine ulla ratione factas, dum ex farragine multorum inertium & inter ſe repurgnantium, & ubi unum alterum deſtruit, invicem conſarcinata ſunt, ut inepta hac medicamentorum compoſitione veterum, in vera theoria, & principiis genuinis phyſicis, quæ vera medica ſunt, ignorationem abunde demonſtrent. In alexipharmacum ſcopum plura videbis adornata ex opio & variis creditis bezoardicis, cephalicis, alexipharmacis, viperinis, ſcordio &c. Non negare in totum volumus, theriacam, aliaque alexipharmaca opiata in certis malignis & venenatis morbis quandoque locum invenire poſſe: nam temerarium eſſet experientiam per tot ſecula penitus velle pernegare atque rejicere; illud tamen non poſſumus non monere, compoſitiones has longe concinniori, meliori ac tutiori potuiſſe via, ſcopo,

hoc

hoc, institui. Equidem contractiorem theriacam ante aliquot lustra, non sine laudabili more, nonnulli præstantes Chemiatri efficere sunt conati: verum si fateri rem licet, & nimis diffusa mixtura est, copiaque ingredientium, etiam incongruorum, laborat. Non de nihilo est, theriacam hanc, quæ nomine venit cœlestis, commode & compendiose, imo secure in quibusvis morbis per se vel cum aliis medicamentis posse misceri & propinari; maxime ubi fluxiones nimiæ sunt sistendæ, & impetus motuum refrænandus. At meliori adhuc virtute gaudebit, si selectioribus ac paucioribus tantum ingredientibus præparetur. Non possum quin hic compendiosam talem theriacam *nulla mihi unquam intermoritura pietate colendi Excellent. Domini Præsidis* commendem, quam ipse jam olim Mindæ Westphalorum, & Halberstadii introduxit in pharmacopœas, & per multo annos ibi praxin exercens probatissimam invenit: Compositio eius videre est *in notis ad Poter. p. 669.*

§. XIII.

Tandem, si verum fateri licet, ex omnibus compositionibus veterum, laudanis, præparatis, extractis, & correctionibus vix unica mihi placet, maxime propter diffusam & inertium quoque ingredientium farraginem & copiam. Et, utut theriaca & Diascordium Fracastorii non ignobili virtute sese, si recte adhibeantur, commendent, meliori tamen, tutiori & concinniori ratione hæc omnia posse perfici nullus dubitabit, qui experientiam & rationem pro fundamento habet. Quodsi autem rem paulo consideremus attentius, non ex alio fundamento correctionis, cuius in finem compositio instituitur, ratio peti ac duci debet, quam ex eo unico, quod est hoc: Opium potenti pollet motus machinæ nostræ sistendi facultate: Ne itaque vis noceat corpori, sistens quodammodo retun-

tundatur, ſive ad æquilibrium & temperamentum redigatur eum in finem cum iis quæ motus faciunt & promovent in corpore, miſceatur? ut ex duobus hiſce, nempe motum ſiſtente & promovente remedio, quaſi neutrum deſideratiſſimæ virtutis producatur. Inſulſum quidem primo intuitu videtur, talia, quæ e diametro ſibi oppoſita ſunt, invicem miſcere, cum unum alterum ſua privet activitat: attamen experientia in plurimis remediis contrarium docet, exſurgere nempe hac ratione ſæpius præſtantiſſima ac divinæ virtutis remedia: ſic v. gr. videmus ſal ſuccini acidum cum ſale cornu cervi urinoſo mixtum, duo eſſe contraria, nihilominus conſtituere expertiſſimæ virtutis remedium: in mixtura ſimpl. tincturis bezoardicis, acida mixta ſunt cum alexipharmacis calidis, ſale volatili acri ſubtili turgidis, & hac ratione exoptatiſſima hinc reſultat medicina; mercurius, ſumme penetrans & volatile corpus, cum auro fixioris indolis decenter mixtus, incomparabilem, in chronicis morbis, conſtituit medicinam, Tacemus ſalia neutra egregiæ efficaciæ, quæ tamen ex acido & alcali compoſita ſunt. Proinde non inconſultum eſſe arbitror, cum ſudoriferis, iisque alexipharmacis, item cum purgantibus, miſcere opium. Olim in hoc diſtrictu Practicus celeberrimi nominis vixit, *Keulingius*, qui inſtar panaceæ uſurpavit in chronicis & acutis morbis, ut *Manuſcripta* docent *Beati Frider. Hoffmanni*, conſtantem ex ſpiritu C. C. volatili probe rectificato, & eſſentia opii tincturam. Ita etiam Lipſiæ virum practicum famigeratiſſimum in frequentiſſimo uſu ſpiritum C. C. cum eſſentia anodyna, etiam in acutis morbis habere, certe ſcio. Bezoardica tinctura Michaelis, magnifici nominis viri, recipit quoque opium: Omittimus theriacalia & notiſſima alexipharmaca Diaſcordii, Fracaſtorii, Sylvii, theriacam cœleſtem, Andromachi, theriacam de citro, ſuſcipere omnia in ſe opium, variaque alexipharmaca & diaphoretica. Quod autem tam ve-

teres, quam hodierni Medici opium alexipharmacis permiscuerint, hæc mihi causa videtur, ut nempe eo felicius in peste, febrium acutissima, imo in haustis venenis maximum impetum sanguinis & spirituum, quem tenuissima hæc corpora machinæ inferunt solicitando naturam, sive principium movens musculos, paululum moderarentur. Nam extra dubium est, effrenem & nimium motum, secretionem & excretionem, quæ tamen intenditur, plane pervertere, & officium quoque glandulosorum emunctoriorum perturbare: ideo, sunt verba *solidissimi Olai Borrichii de somno & somniferis p. 31. nihil mihi securius observatum in peste, quæ urbi nostræ A. MDCLIV. ferocissime incubuit, sola theriaca, sed liberalius, non improvide tamen, propinata. Plures enecti, qui drachmam hauserant, etiam subinde drachmæ geminæ nihil afferant opis, eoque in adultis nonnunquam ad tres ascendendum fuit, non sine periculo quidem, minus tamen, quam malum ipsum periculoso. Vivit apud nos hodieque celebris Musicus, Joh. Ericius, quem tum lue illa sæviter correptum hoc modo, propitio Numine, restitui.* Prætera, eandem theriacam in vomitu, alvi fluxu, diarrhœa, symptomaticis, nec non dysenteria, tam externe, quam interne, desideratissimam opem ferre, & vulgo notum est. In rhevmatismis, capitis erysipelate, odontalgia, otalgia, nil præsentius invenit, *Dn. Præses*, quam essentias alexipharmacas cum laudani liquidi aliquot guttulis roboratas, debita & repetita dosi porrectas, quod etiam in catarrhalibus febribus, arthriticis affectibus, interpositis etiam aliis non est de nihilo: Ex compositis Diascordium F. licet inepta appareat ejus compositio, egregii usus est, quod cum lap. prunellæ & diaphoreticis mixtum frequentissimo in usu olim habuit *Exc. Dn. Præses*, etiam in ipsis lenioribus pleuriticis febribus, in ætate maxime juvenili. Approbamus itaque, & unam ex optimis commendamus mixtionis methodum opii, nempe cum alexipharmacis & sudoriferis.

§. XIV.

Provolvimur jam ad alterum mixtionis modum, qui eſt cum purgantibus: videtur & hic modus plane abſonus, & a ratione alienus, cum opium purgantium ſiſtat effectum, ſed fuit vetuſtiſſimus mos hæc invicem combinare. Ipſe *Galenus Lib. VIII. de comp. med.* laudat pharmacum quoddam Aſclepiadis ſtomachi vitiis opponendum, quod inter cætera recipit, nardum, coſtum, pſyllium, roſam, aloën, aſarum. Poſtea frequenti in uſu habuerunt purgantium cum opio miſcelam optimi Medici, præſ. in compeſcendis doloribus, qua de re legi poteſt *Rondeletius Lib. XI. cap. XXVI. Deodatus in Valetudinario, p. 191.* Ipſe *Poterius* in dolore oculorum inveterato nihil præſentius invenit, quam pilulas ſuas catholicas, cum aliquot granis opii correcti mixtas, optatiſſimo inſecuto ſucceſſu. *Riverius* paſſim in *praxi & obſervationibus*, in funeſtiſſimo dolore colico, purgantes pilulas cum laudani opiati uno vel altero grano miſcet. Idem factitat *Thonner. lib. 3. obſ. 5.* id quod etiam ſæpius in praxi præſtitit *Exc. Dn. Præſes*, & obſervavit, primo ex uſu harum pilularum dolorum mitigationem, poſt XII. horas alvus deinde fuit ſoluta & ſudor ſubſequutus. *Horſtius* in febrium intermittentium, præcipue quartanæ paroxyſmis, præparato prius corpore, mixturam præmittit ex helleb. nigri extracto, laudanoque opiato, addito tartari vitriolati & antimonii diaph. momento. Imo in colica *Tilemannus* laudat opiata ſolutivis lenientibus miſta, & *Rudius* addito diagrydio; ut & *Capivaccius* aliis purgantibus in eodem affectu. De connubio opiatorum cum purgantibus hæc habet Ingenioſus *Pechlinus obſ. 62. p. 363. Inſulſiſſima, fateor, videtur purgantium cum opiatis mixtura, & tamen ſunt, qui in doloribus colicis hyſtericisque feliciter ſe illa uſos jactitant, imo novi olim Empiricum, qui aloes, hellebori opiique conjugio magna cum nominis celebritate medicinam faceret.* Cognatæ illi ſunt *Rhumelii pilulæ antipodagricæ*, nunc quoque *famoſæ*, nec deſtituente fortuna. Vocatæ fuerunt dictæ hæ pilulæ,

Veni Amice, Surge & Ambula: & sic fiunt: *R. M. P. Aloëphang. drach. ii. Laud. opiat. drach. semis.* has pilulas compertas prædicat *Ettmull. in Comment. ad Schrœd.* in paroxysmo colico, in quo sedando vim eis magnam tribuit *Stockerus. Dn. Præs.* aliquot experimentis in doloribus dentium mirabiles eas deprehendit, talem autem correctionem earum fecit *R. Extr. M. P. Aloëph. ser. i. extr. opii, camphor. ana gr. j. M. pro j. dosi.* Famosæ pilulæ *Wildegansi* recensendæ quoque sunt & sic se habent: *R. opil depurati unc. ij. corall. r. ppt. croci, troch. de viper. myrrh. el. aloes socotr. ana. drach. ij. auri fulm. drach. j. olei caryoph. gtt. XX. f. l. a pil. ex drachma j. 90. obduc. auro.* Notabile hoc loco est, has pilulas præter virtutem anodynam, simul etiam diaphoreticam possidere: observatione enim compertum habemus, opium cum purgantibus mixtum non modo sedare tumultuarios motus, sed & alvum, sudorem, imo urinam, pro ratione circumstantiarum, ducere. Monenda etiam adhuc quædam restant circa pilulas *Matthiæ s. Starckii*, de quibus extat peculiaris liber Belgico idiomate conscriptus: Conficiuntur autem seq modo: *R. Extr. opii unc. semis, spir. terebinth. cum sale tartari diligenti tritura in saponiformem substantiam mutati drach. j. extr. helleb. nigri drach. ij. extr. glyzyrrh. drach. iij.* Novissima compositio *recipit* etiam *pulveris hellebori albi drach. j. & ultra, hæc invicem accurate primo tritu, postea in digestione leniori ac diuturniori conjunguntur ac miscentur:* ita evadit massa quæ provide ad certa grana exhibita, morborum, præs. chronicorum, indicationibus exacte satisfacit, crebrioribus vicibus eam adhibuit *sæpius laudatus Excellentissimus Dn. Præses* & expertus inde est, quod non modo alvum apertam simul servaverint, sed & torpor capitis, vertigo, somnolentia, quæ alias opiatorum usum subsequi solent, plane non fuerint animadversa. *Celeberrimus Ettmull. in diss. de virt. opii diaph.* scribit de iis, ipsas, crebriori experientia confirmatas, plus in recessu habere, quam ut obiter a *Willisio in pharm. rat. P. I. Sect. VII. cap. 3.* ad Empiricorum remedia sint referendæ.

§. XV.

§. XV.

Præterea, opiata medicamenta, tam liquida, quam solida, pro variis indicationibus, varioque scopo, & morborum circumstantiis, cum aliis quoque remediis percommode possunt remisceri. Ita in affectibus hysterico-spasmodicis laudanum liquidum opportunissime cum ess. castor. croci, succin. & spiritu salis ammoniaci propinatum, optatissimam fert opem, una cum linimentis anodynis atque carminativis; in epilepticis & convulsivis pathematibus, cum ess. moschi, ambræ, castorei, succini, spiritu salis ammoniaci, summo cum fructu & effectu administratur; in doloribus atrocissimis calculi non semel, sed pluribus vicibus anodyna expertus est probatissima *Excell. Dn. Præses*. Matrona hujus loci honesta quæ 56. annum jam superavit, tribus vicibus, singulis fere annis infestata fuit gravissimis doloribus ex calculo renum, quibus urinæ suppressio, convulsiones, visus & sensuum imminutio accesserunt, unicum & certissimum solamen experta est a clysteribus oleosis, & a medicamento quod constabat ex tinctura tartari, laudano liquido, ess. castorei & ess. croci *ana* mixtis: post aliquot hujus remedii successive administratas doses mitigata fuerunt symptomata & calculos successive excrevit. Cæterum ad somnum placidum conciliandum in iis qui vigiliis & laboribus debilitati fuerunt, laudanum liquidum, seu *Sydenhamii*, seu *Jones*, cum elæosacharo cinnamomi, cort. citri, ambra, moscho mixtum, quod etiam ad effectum aphrodisiacum simile vix reperiet, erit effectus præsentissimi.

§. XVI.

Ultimo loco pernecessarium erit quasdam, circa opiatorum usum, subnectere cautelas. Non negari potest, in foro medico graviores & frequentiores non committi errores, quam cum dictis his remediis: hinc si in ullo administrando remediorum genere cautione opus est, profecto valet in opia-

tis. Primo enim deprehendimus, nonnulla individua plane contrariari & adversari medicamentis ex opio, ita ut tam in statu sano, quam ægroto, etiam in minima dosi, ipsa ferre nequeant, sed mox gravativi ventriculi dolores, diaphragmatis compressiones, animi defectiones, debilitates, torpor, extremorum perfrigerationes inde sequantur. Etenim in eo peculiare quid habent ipsæ non modo nationes, sed & temperamenta & ætates, ut non quodvis medicamentum, neque alimentum æque bene ferre possint. Probe scribit *Borrichius l. c. Nostratium corporibus, quæ pituitosi frequentius sunt habitus, statim insidiatur, nisi agas circumspectissime. Populi ad Orientem, item Afri, ferent longe facilius; imo Germanos videas non raro minus inde periclitari, quam nostros.* Quam ob causam verissime ait *Hippocrates*: natura a natura differt, corpus a corpore: unde prudentiæ Medici est, singulares individuorum habitudines probe scrutari. *Secundo*, ad hanc sedantium & sistentium usum non facile deveniendum est, nisi necessitas postulat, & enormes, & excessivæ commotiones spirituum periculum virium & vitæ minitentur. *Tertio*, perpetua hæc esse debet regula: si compescere nimios motus lenioribus, v. g. nitrosis, acidulis, emulsionibus seminis papaveris & aliis ex papavere paratis possumus, neutiquam ad opiata, multo minus ad narcotica esse confugiendum: Adeoque valet ibi vetustissimus & verissimus canon *C. Celsi*: non deveniendum ad validiora remedia, si imbecilliora sufficiunt. *Quarto*, in motibus criticis, quales sunt omnis generis febres, in quibus natura, secundum veteres, sive sapientissimum structura humanæ artificium, motu intensiori secludere vel corrigere nititur peccantem materiam, cautissime cum opiatis mercandum est: & rarius, nisi in principio, nunquam autem circa statum & tempus criseos, exhibenda sunt. Sæpius accidit, ut variolarum, morbillorum, purpuræ, erysipelatis materia maximos tumultus efficiat, nec egredi velit, ubi experientia id confirmante, non tantum

num acidulæ & nitrosa, sed & papaveracea & leniora opiata efficacissimam produnt virtutem. *Quinto* in omnibus malignis morbis, ubi malignitas intra sanguinem ex pravo sanguinis & humorum vitio, nascitur atque concipitur, nunquam hæc ipsa felicem fuisse finem consequuta, a Practicis notatum fuit. *Sexto* in gravioribus inflammationibus, præsertim peripnevmonia, gangræna partium, inflammatione hepatis, securissime abstinemus ab opiatis, nec non in omnibus subjectis ubi status sanguinis & humorum plethoricus & cacochymicus adest. *Septimo*, in affectibus quoque cerebri & nervorum frigidis, affectibus chronicis, hydrope, asthmate, eorum usus plane sit interdictus.

§. XVII.

Usum autem egregium inveniunt, ipsa experientia, ad quam confugimus, teste, in nimiis doloribus, & gravissimis inde nascentibus symptomatibus, quæ ex læsionibus, nervorum distorsionibus, tendinosarum partium sauciationibus, vulnerationibus, ambustionibus, exulcerationibus, adeoque a causa externa proveniunt. *Secundo* in excessivis colicæ & calculi doloribus, dentium dolore, dentitione difficili, otalgia, gravibus rheumatismis, prudenter associata sudoriferis, vel purgantibus, egregium usum habent. *Tertio*, in ferina & sicca tussi, salsis defluxionibus, hæmoptysi, vomitu enormi, diarrhœa, dysenteria, dolore hæmorrhoidum, doloribus iliacis promittunt insignem efficaciam, aliis tamen non neglectis. Sed quoniam egregie hac re defunctus est, *Laudatissimus Olaus Borrichius in Tr. de somno & somnif.* ubi solide & practice genuinum opiatorum usum & abusum tradit, hinc Lectorem Benevolum eo remittimus, cum nullum sciamus, qui cum meliori judicio & experientia hac de re scripserit.

TANTUM.